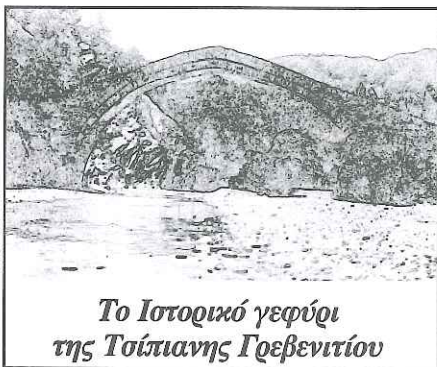
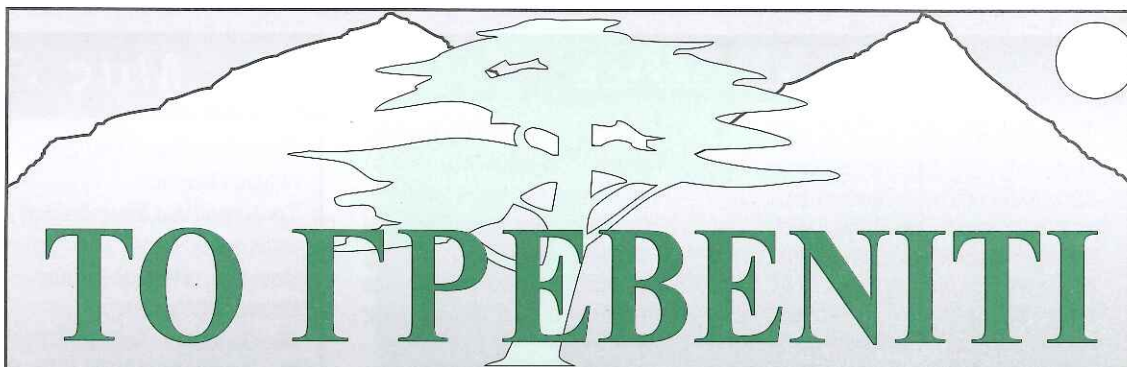

Το Ιστορικό γεφύρι
της Τσίπιανης Γρεβενιτίου

ΤΡΙΜΗΝΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑΣ ΓΡΕΒΕΝΙΤΙΟΥ - Έτος 12ο - Αρ. Φύλλου 47 ΙΟΥΛΙΟΣ - ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ - ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2005

7ο Παγκόσμιο Πανηπειρωτικό Συνέδριο Ιωάννινα 19-21 Αυγούστου 2005

Γράφει η κ. Μαρούλα Παπαευσταθίου-Τσάγκα

Και πάλι μετά από 21 χρόνια στα Γιάννενα πραγματοποιήθηκε το 7ο Παγκόσμιο Πανηπειρωτικό Συνέδριο 19-21 Αυγούστου 2005. Το διοργάνωσε η Πανηπειρωτική Συνομοσπονδία Ελλάδος. Τελούσε υπό την αιγίδα του Προέδρου της Ελληνικής Δημοκρατίας και Κάρλου Παπούλια. Η επίσημη έναρ-

ξη έγινε από τον ίδιο τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας στο υπαίθριο θέατρο της Ε.Η.Μ. Οι εργασίες του Συνεδρίου έγιναν στο ξενοδοχείο "DULAC" σε τρεις αίθουσες συγχρόνως για να ακουστούν όλες οι ανακοινώσεις.

Ανάλογα με το θέμα τους είχαν ταξινομηθεί κατά ενότητες οι εισηγήσεις. Έτσι είχαμε τις εξής ενότητες:

1. ΗΠΕΙΡΟΣ: Γεωπολιτική θέση και ανθρώπινο δυναμικό. Παρασκευή πρωί 10:30-14:30 - Αίθουσα Α' Εισηγήσεις 10
2. Τοπική Αυτοδιοίκηση (Στρογγυλή Τράπεζα) Συμμετείχαν μόνον οι Νομάρχες και οι Δήμαρχοι των 4 νομών της Ηπείρου.
3. Αναπτυξιακές πολιτικές και οικονομία. Αίθουσα Α' - Σάββατο 20 Αυγούστου 2005 (09:30- 14:30) 17 εισηγήσεις

4. Πολιτισμός Αίθουσα Β' - Σάββατο 20 Αυγούστου (09:30-14:30) 12 εισηγήσεις
5. Παιδεία και νέες τεχνολογίες. Αίθουσα Γ' - Σάββατο 20 Αυγούστου (09:30-14:30) 11 εισηγήσεις
6. Υγεία και Αλληλεγγύη. Αίθουσα Α' - Σάββατο 20 Αυγούστου (17:00-20:30) 13 εισηγήσεις
7. Περιβάλλον. Αίθουσα Β' - Σάββατο 20 Αυγούστου (17:00-20:30) 15 εισηγήσεις
8. Κληροδοτήματα (Στρογγυλή Τράπεζα). Η Επιτροπή κληροδοτημάτων μαζί με τον Δήμαρχο Ιωαννίνων, αρμόδιους φορείς και τους πολίτες που ενδιαφέρονται να γίνεται σεβαστή η επιθυμία των διαθετών - δωρητών.
9. Τουρισμός και έργα υποδομής. Αίθουσα Α1- Κυριακή 21 Αυγούστου 2005 (10:00-13:30) 15 εισηγήσεις
10. Ήπειρος και Ηπειρωτική Αποδημία. Αίθουσα Β' (10:00-12:30) - Κυριακή 21 Αυγούστου - 11 εισηγήσεις
11. Βόρειος Ήπειρος. Αίθουσα Γ' - Κυριακή 21 Αυγούστου (10:00-13:00) - 10 εισηγήσεις.

Όλες οι αίθουσες ήταν σχεδόν γεμάτες αλλά η προτίμηση των συνέδρων στράφηκε προς τρεις κυρίως ενότητες. Τον Πολιτισμό, τα κληροδοτήματα και το Βορειοηπειρωτικό οπότε οι αίθουσες ήταν κατάμεστες. Στα πλαίσια του 7ου Π.Π.Σ. την Κυριακή 21/8/05 απόγευμα (19:00-20:00) έγιναν τα αποκαλυπτήρια του αγάλματος της Ολυμπιάδας κόρης του Βασιλιά των Μολοσσών Νεοπτόλεμου, Βασίλισσας της Μακεδονίας και μητέρας του Μεγάλου Αλεξάνδρου. Το άγαλμα που παριστάνει την Ολυμπιάδα με τον Μ. Αλέξανδρο μικρό παιδί δίπλα της ανηγέρθη με πρωτοβουλία της Πανηπειρωτικής Ομοσπονδίας Αμερικής και αποτελεί προσφορά των Ηπειρωτών των Η.Π.Α. και φίλων της Ηπείρου. Το Συνέδριο ομόρφυναν με την παρουσία τους χορευτικά συγκροτήματα του Δήμου Ιωαννιτών και άλλων Συλλόγων καθώς και η μεταλλική φωνή της παράδοσης, του Σάββα Σιάτρα.

ΣΗΜΕΡΑ ΤΙ;

Συνεδρίαση του Δημοτικού Συμβουλίου του Δήμου Ανατολικού Ζαγορίου, στην ιστορική έδρα του Γρεβενιτίου, 17 Αυγούστου 2005.

Γράφει ο Γιώργος Δερμάνης

Ήταν ανοιχτή και για τους χωριανούς που επιθυμούσαν να την παρακολουθήσουν. Η δημοτική αρχή αφουγκράστηκε προσωπικά προβλήματα, που

όταν είναι πολλά φρενάρουν την τοπική οικονομία και ανάπτυξη. Προς το παρόν, δεν θα τα αναφέρουμε γιατί πιστεύουμε ότι θα λυθούν.

Ακόμη ελλοχεύει ο κίνδυνος να κατηγορηθούμε για επιλεκτικό ξεδιάλεγμα.

Συνέχεια στη σελ. 3

ΑΝΑΦΟΡΑ ΓΙΑ ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ

Γράφει ο
Γιώργος Δερμάνης

Η Μαρούλα Παπαευσταθίου - Τσάγκα συμμετείχε ως Εισηγήτρια σε μια από τις 12 εισηγήσεις της ενότητας "Πολιτισμός" που είχε να κάνει με την παράδοση. Ο τίτλος της: "Στη μέση από το Πέλαγο μηλιά είναι φυτεμένη..". Στην άκρη από την Ήπειρο, η παράδοση "αεί θάλλει". Λίγα λόγια θα πούμε, για την παρουσίαση ενός εθίμου, (το παρουσίασε με φωτογραφίες και VIDEO) που αναβιώνει κάθε χρόνο στις 26 Ιουλίου στη γιορτή της Αγίας Παρασκευής στη Βωβούσα του Ανατολικού Ζαγορίου.

Στο λόφο της Αγίας Παρασκευής μετά τη Θ. Λειτουργία και τον Αγιασμό στο γραφικό Εξωκλήσι, οι κάτοικοι του χωριού και οι απόδημοι Βωβουσιώτες πιάνουν το τραγούδι. Σε αυτό συμμετέχουν όλοι, μοιρασμένοι σε δυο ομάδες που εκτελούν τους αργόσυρτους δυνατούς ρυθμούς του αντιφωνικά. Η πρώτη παρέα, κυρίως με άνδρες όπου εξάρχουν οι γεροντότεροι ξεκινά παραδοσιακά δικά τους τραγούδια και η δεύτερη παρέα κυρίως γυναίκες - επαναλαμβάνει ή απαντά στους στίχους σ' ένα εξάισιο άκουσμα που κάνει τα γύρω βουνά να αναλαλήσουν και τις καρδιές να γεμίσουν χαρά και δέος....

Η εικοσάλεπτη ανάβαση του λόφου μετασχηματίζεται σε μια σχεδόν δίωρη παράταση χαράς στην κατάβαση που γίνεται χωρίς βιάση για να έχουν αποθέματα μέχρι "του χρόνου τέτοια μέρα".

Συνέχεια στη σελ. 5

Καλές γιορτές, χωριανοί και φίλοι!

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

ΑΡΡΑΒΩΝΕΣ

- Ο Δημήτρης Δερμάνης στις 23 Ιουλίου στην Άμφισσα αρραβωνιάστηκε την Αγγελική Ταλαμάγκα. Καλά στέφανα. Να είναι ευτυχισμένοι. Να τους καμαρώνουν οι γονείς τους Γιώργος - Γεωργία Δερμάνη και Νάκος - Δήμητρα Ταλαμάγκα.

ΓΑΜΟΙ

- 20/8, Η Γλυκερία Τζώρτζη παντρεύτηκε τον Νικόλαο Γκέγκο. Να ζήσουν ευτυχισμένοι, να τους καμαρώνουν οι γονείς.
- 1/10, Ο Αλέκος Νούσης παντρεύτηκε την Αγγελική Θεολόγου. Τους ευχόμαστε κάθε ευτυχία.

ΘΑΝΑΤΟΙ

- 1/3, έφυγε η Ελένη Βόντινα του Μενελάου. Να είναι ελαφρύ το χόμα που την σκεπάζει.

ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ

Στην Θεοδώρα Κέφαλου για την εισαγωγή της στην Νοσηλευτική Σχολή του Τ.Ε.Ι. Ιωαννίνων. Καλή σταδιοδρομία!

- 24/10 μας έφυγε ο δάσκαλος ο Γιώργος ο Μότσης. Καλό ταξίδι φίλε.
- 26/10, σε ηλικία 80 ετών έφυγε Μηνάς Κωνσταντινίδης. Στην γυναίκα του Νίτσα και τα παιδιά του τα θερμά μας συλλυπητήρια.
- 10/11, έφυγε ένας φίλος ο Τάσος ο Γεωργιάδης, 63 χρονών. Τα θερμά μας συλλυπητήρια στην γυναίκα του και τα παιδιά του.

Για τη συντήρηση του Παρεκκλησίου Αγίου Νικολάου

1. Άγνωστος κατάθεση ΕΤΕ (6/6/05), 100 ευρώ
2. Εξαρχοπούλου Όλγα, 50 ευρώ

Μας Συνέδραμαν

Τόδουλου Μαρία του Στάθη	Γρεβενίτι	30 ευρώ
Νάνος Γιάννης	Γιάννενα	10 ευρώ
Σουλιπούλου Σπυριδούλα	Η.Π.Α.	50 ευρώ
Βουγάνης Τάκης	Η.Π.Α.	80 δολ.
Βουγάνη - Πασχαλίδη Κική	Η.Π.Α.	70 δολ.
Βουγάνης Γιάννης	Γρεβενίτι	20 ευρώ
Μανθοπούλου Ασπασία	Γιάννενα	20 ευρώ
Πασιά Αρτεμισία	Γιάννενα	20 ευρώ
Τσαλίκης Δημήτρης	Τρίστενο	20 ευρώ
Γκόγκος Σπύρος	Ασφάκα	20 ευρώ
Βόντινα Μαρία	Γρεβενίτι	30 ευρώ
Γούσιας Στέργιος	Γρεβενίτι	10 ευρώ
Πλόσκα Βασιλική	Γρεβενίτι	10 ευρώ
Θάνου Παναγιώτα	Γρεβενίτι	10 ευρώ
Ψαλμός Θεμιστοκλής	Γρεβενίτι	10 ευρώ
Κωνσταντινίδης Μηνάς	Γρεβενίτι	10 ευρώ
Ράπτης Θεμιστοκλής	Γρεβενίτι	10 ευρώ
Ράπτης Γιάννης του Θεμ.	Ορεσιτιάδα	10 ευρώ
Εξαρχοπούλου Όλγα	Αθήνα	50 ευρώ
Βρακότα Ειρήνη	Αθήνα	20 ευρώ
Παίλας Τάκης	Αυστραλία	80 ευρώ
Έξαρχος Θεόδωρος	Μηλιτιάδες	20 ευρώ
Αρκουμάνης Τάκης	Τρίκαλα	10 ευρώ
Τσίκου - Μιχαλάτου Ειρ.	Αθήνα	20 ευρώ
Παπαϊωάννου Ιωάννης	Κόνιτσα	10 ευρώ
Μουτσώκου Κούλα	Γιάννενα	20 ευρώ
Ασπιώτης Κων/νος	Γιάννενα	15 ευρώ
Μπαλιάκας Αναστάσιος-Βασιλική	Θεσ/νίκη	20 ευρώ

Σας ευχαριστούμε για την οικονομική σας στήριξη

ΕΙΣ ΜΝΗΜΗΝ

Αυτόν τον καιρό δυο φίλοι πέρασαν Απέναντι. Από τα "Καραβρανέικα" θα λείπουν δυο φίλοι... Ο Γιώργος ο Μότσης κι ο Τάσος ο Γεωργιάδης δεν είναι μαζί μας, έφυγαν για την γειτονιά των Αγγέλων. Ο Γιώργος, δάσκαλος, με Βαρύτητα Λόγου σε ό-τι έλεγε κι έγραφε και μια λατρεία για το Γρεβενί-τι, και ιδιαίτερα, για τον Άγιο Νικόλα και την "Τσιουάρα". Λόγιος με ένα λεπτό χιούμορ και πάντα με την

ΚΑΛΟ ΤΑΞΙΔΙ, ΠΑΙΔΙΑ...

ντοπιολαλιά στο στόμα όταν βρισκόμασταν (και ήταν λίγες οι φορές, Γιώργη, στην Ανελέτητη Πόλη...).

Ο Τάσος ήταν ο Ήσυχος Άνθρωπος. Μεγάλωσε σχεδόν μονάχος του στις Παιδοπόλεις μετά τα Καταραμένα Χρόνια...

Τον θυμάμαι πάντα με ένα λεπτό χαμόγελο, έναν Καλό Λόγο και Παρόντα, σε ότι εκδήλωση κι αν γίνονταν... Καλό σας ταξίδι, παιδιά...

Γ. Κέφαλος

"ΤΟ ΓΡΕΒΕΝΙΤΙ"

τριμηνιαία τοπική εφημερίδα

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ
ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑ ΓΡΕΒΕΝΙΤΙΟΥ
Γερανίου 41,
104 31 Αθήνα

ΕΚΔΟΤΗΣ ΚΑΤΑ ΤΟ ΝΟΜΟ:

Γιώργος Δερμάνης
Δ. Κυριακού 6-8-10
104 45 ΑΘΗΝΑ
Τηλ. οικίας: 210 8319718
Τηλ. Γραφείου: 210 3694436
Fax 210 3694439

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

Το Διοικητικό Συμβούλιο

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ:

Χρήστος Μήτσης

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ

Γιώργος Δερμάνης

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

Φορέων και Δημοσίων
Οργανισμών 30 ευρώ

ΔΙΕΥΚΡΙΝΗΣΗ:

Ανώνυμες επιστολές
κατά πάγια δημοσιογραφική
δεοντολογία,
ΔΕΝ δημοσιεύονται.

ΑΜΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Σύδνευ 24/8/2005

Αγαπητέ μου κύριε Γιώργο Δερμάνη, αγαπητά μέλη της Αδελφότητας. Εύχομαι υγεία και ευημερία προ πάντων αυτά. Εσκέλειω επιταγή 80 ευρώ προς ενίσχυση του φυλλαδίου "ΤΟ ΓΡΕΒΕΝΙΤΙ". Σας ευχαριστώ θερμά για την εφημερίδα που μου στέλνετε και δε με ξεχνάτε. Με αυτές τις λίγες γραμμές διατελώ πάντοτε με εκτίμηση και πατριωτική αγάπη.

Τάκης Παίλας

Κόνιτσα 24 Οκτωβρίου 2005

Αγαπητοί Ζαγορίσιοι του Γρεβενιτίου. Διαβάζοντας το Β' τεύχος (έτους 1927) ενός των καλύτερων και σοβαρότερων της εποχής εκείνης περιοδικών της Ηπείρου "ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ" με εξέπληξαν τα όσα ο εκ Βορείου Ηπείρου καταγόμενος Περικλής Βιζουκίδης, καθηγητής Πανεπιστημίου, βιογραφεί δια τον εκ Γρεβενιτίου Βράνον Βωζάνην (29-5-1846- 19-8-1895).

Βέβαια δεν μου ήταν εντελώς άγνωστος είχα διαβάσει τα όσα έγραψε η εκλεκτή φιλόλογος κ. Μαρία Τσάγκα θυγατέρα του εκ Γρεβενιτίου εξαίρετου φίλου μου αειμνήστου Στάθη Παπαευσταθίου.

Πρόκειται περί σπουδαίας προσωπικότητας καλυμμένος δυστυχώς από τη λήθη. Όμως τέτοιοι άνθρωποι πρέπει να φαίνονται και με το λαμπερό τους πνεύμα να φωτίζουν τους ταλαιπωρημένους οδοιπόρους οι οποίοι απεγνωσμένα προσπαθούν να παραμερίσουν την αντίρα των ξένων ρευμάτων, για να βρουν το σωστό δρόμο. Ο αείμνηστος συγχωριανός σας είναι ένας οδοδείκτης, ένας φάρος, ο οποίος εμποτισμένος μέχρι τα μύχια της ψυχής του από τα νάματα της σοφίας των αρχαίων ελλήνων συγγραφέων δείχνει τη σωστή πορεία που πρέπει να ακολουθεί ο άνθρωπος κι ελεύθερα να βαδίζει.

Του αξίζει μεγάλη τιμή και προπαντός να γίνει ευρύτερα γνωστός, να διαβάζεται με την έκδοσή όχι μόνο της βιογραφίας του αλλά αν είναι δυνατόν και των όσων έγραψε και να φαίνεται με την ανέγερση έ-στω της προτομής του στην καλύτερη θέση της γενέτειράς του το γραφικό και ι-

στορικό χωριό του Ζαγορίου το Γρεβενίτι. Το Γρεβενίτι με τις φυσικές ομορφιές του από τις οποίες τόσο πολύ είχε επηρεαστεί και ο αείμνηστος Βράνος Βωζάνης όπως τόσο χαρακτηριστικά ο βιογράφος του Περικλής Βιζουκίδης.

".... Ως μόνον απόλαυσιν είχε τους μακρούς περιπάτους διών ανεκουφίετο σωματικώς και πνευματικώς και κατενίκη ως έλεγε την εκ της πολυώρου διδασκαλίας κόπωση. Τους περιπάτους τούτους ουδέποτε παραμέλησε και εν τω μετέπειτα βίω του, συνιστά δε πάντοτε και τοις μαθηταίς αυτού εξαίρων την ζωογόνον επίδραση του έξω των πολυανθρώπων κέντρου της πόλεως καθαρού αέρος και προσπαθών να εμπνεύσει εις αυτούς την προς την φύσιν λατρείαν και την απέχθειαν προς τα μικροβιοβριθή "κηφηνεία" ως χαριτολογών ονόμαζε τα κέντρα της σκηνρίας ένθα κατασπαταλώσιν ομολογουμένως οι σύγχρονοι "πολιτισμένοι" άνθρωποι μέγα μέρος του βίου αυτών υποσκάπτοντες την ιδίαν υγιείαν".

Με πολλήν εκτίμηση
Ιωάννης Γεωργ. Παπαϊωάννου
Τ. Συμβολαιογράφος Κόνιτσα

ΣΗΜΕΡΑ ΤΙ;

Συνέχεια από τη σελ. 1.

Σ' αυτό το συμβούλιο κυριάρχησαν δυο θέματα.

Το πρώτο να είχε κάνει με το έργο "βελτίωση και ασφαλτόστρωση του περιφερειακού δρόμου Γρεβενιτίου".

Αυτός ο δρόμος "στεφανώνει" το χωριό από Ρέτσια (από και που αρχίζει) μέχρι τον "Πύργο" (πιο πέρα από και που τελειώνει).

Είναι έργο ζωτικής σημασίας για το χωριό, αναδεικνύει το φυσικό του κάλλος, βάζει βάσεις για μελλοντική ανάπτυξη και βέβαια αναβαθμίζει την ποιότητα ζωής των κατοίκων.

Οι παρατάξεις της μειοψηφίας **ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΠΑΡΑΤΑΞΗ «ΑΝΑΤΟΛΙΚΟ ΖΑΓΟΡΙ - ΑΝΑΠΤΥΞΗ» ΤΟΥ κ. ΓΙΑΝΝΗ ΡΟΥΣΚΑ** και η **«ΕΝΩΤΙΚΗ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΚΙΝΗΣΗ ΠΟΛΙΤΩΝ ΔΗΜΟΥ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ» ΤΟΥ κ. ΣΩΤΗΡΗ ΣΠΥΡΙΔΑΚΗ** πρότειναν να γίνει η μελέτη από το πρόγραμμα "ΘΗΣΕΑΣ" προϋπολογισμού 40.000,00 ευρώ. Η πρόταση απορρίφθηκε από την πλειοψηφούσα παράταξη του νυν Δημάρχου κ. Βασίλη Σπύρου, όπως και το σύνολο των προτάσεων για το παραπάνω πρόγραμμα. Επαναφέρεται από τον κο Σωτήρη Σπυριδάκη το θέμα στις 30/5/2005 με επίκαιρη ερώτηση.

22/6/05 Ο Δήμαρχος κος Βασίλης Σπύρου δεσμεύτηκε για τη μελέτη αυτή για το κόστος της, να έχει την προεκτίμηση της Τ.Υ.Δ.Κ.

Διακριβώσαμε ότι αυτήν την προεκτίμηση μετά από 2,5μήνες περίπου δεν την έχουμε.

Έχουμε όμως (και από κανένα δεν διαψεύστηκε) την θετική θέση του κ. Σταύρου Καλογιάννη Υφυπουργού ΠΕΧΩΔΕ για χρηματοδότηση απ' ευθείας απ' το ΥΠΕΧΩΔΕ.

Κάτι δεν πάει καλά, φοβούμαστε ότι θα χαθεί η χρηματοδότηση.

Η Αδελφότητα Γρεβενιτίου προτείνουμε, να παρακάμψουμε τους δαιδαλώδεις δρόμους της γραφειοκρατικής ΤΥΔΚ και μέσα στο 2005 να βρεθούν οι πόροι για τη μελέτη οπωσδήποτε να γίνει με ανάθεση σε προσεκτικό μελετητή για να μη "γλιστρήσει" στην προχειρότητα.

Δεν πάρθηκε απόφαση σ' αυτά που προσδοκούσαμε.

Το δεύτερο θέμα είχε να κάνει με το "Συνδετήριο οδικό άξονα ΖΑΓΟΡΙΟΥ - ΕΓΝΑΤΙΑ" το οποίο έβαλε "Η ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΠΑΡΑΤΑΞΗ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟ ΖΑΓΟΡΙ - ΑΝΑΠΤΥΞΗ" του ΓΙΑΝΝΗ ΡΟΥΣΚΑ.

Ερωτήθηκε ο κος Δήμαρχος Βασίλης Σπύρου για το τι ενέργειες έκανε και τι πρόκειται να κάνει με το συνδετήριο κόμβο ΖΑΓΟΡΙΟΥ με το ΖΑΓΟΡΙ.

"Ενώ στον συνδετήριο άξονα Ε-

ΓΝΑΤΙΑΣ - ΤΖΟΥΜΕΡΚΩΝ με τα ΤΖΟΥΜΕΡΚΑ έχει ήδη εκπονηθεί και ανατεθεί η μελέτη, εδώ έχουμε άنيση μεταχείριση για τους Ζαγορισίους".

Ήδη από το 2003 το Δημοτικό Συμβούλιο του Δήμου Ανατολικού Ζαγορίου ζήτησε την εκπόνηση μελέτης από την ΕΓΝΑΤΙΑ ΑΕ όμως δεν κινήθηκε καμία τέτοια διαδικασία. Τα υπομνήματα και ο χαρτοπόλεμος δεν είναι αρκετά αν δεν συνοδεύονται τουλάχιστον από έντονες διαμαρτυρίες. Αυτά μέχρι 17 Αυγούστου.

Σήμερα κάτι φαίνεται να αχνοφέγγει; Το λέμε έτσι γιατί κάποια πρόθεση του ΥΠ.Ε.ΧΩ.Δ.Ε και της ΕΓΝΑΤΙΑ ΟΔΟΣ Α.Ε υπάρχει για την ανάθεση της μελέτης, χωρίς όμως να καθορίζεται ο χρόνος της.

Συντονισμένοι και διαμαρτυρόμενοι οι δήμαρχοι του Ανατολικού Ζαγορίου του Κεντρικού της Τύμφης και ο Κοινοτάρχης της Βοβούσας υπογράφουν κοινό προς τον αρμόδιο Υπουργό κο Γιώργο Σουφλιά υπόμνημα:

Πράγματι ο κόμβος Ζαγορίου κατασκευάζεται μέσα στα όρια του Δήμου Ανατολικού Ζαγορίου (μετά τη γέφυρα Αράχθου). Έχει σχέση με τη σύνδεση ολόκληρης της περιοχής Ζαγορίου και περναν αυτής με την Εγνατία οδό.

Για το ότι μέχρι σήμερα δεν έχουν ξεκινήσει οι διαδικασίες για τη μελέτη και την κατασκευή του συνδετήριου δρόμου που θα ενώνει τον κόμβο με τις υπάρχουσες επαρχιακές οδούς της περιοχής Ζαγορίου.

Συγκεκριμένα: Σύνδεση με την 42η Επαρχιακή οδό στους Μηλιωτάδες και την 41η Επαρχιακή οδό στη θέση "Τσίπιανη" όπως προβλέπεται και στην προκαταρκτική μελέτη της Δύσης Μελετών Συγκοινωνιακών Έργων.

"Η Εγνατία οδός θα δώσει την ανάλογη ανάπτυξη στις περιοχές απ' όπου διέρχεται εφόσον υπάρχει πρόσβαση προς αυτήν, αλλιώς θα είναι ένας δρόμος φυγής και οι κάτοικοι θα βλέπουν τις νταλίκες να περνούν".

Κλείνουμε με μια πρόσφατη απάντηση του κ. Σουφλιά. Σε πρόσφατη ερώτηση στη Βουλή επικατέστηκε το υπ' αριθ. 920/3-5-05 έγγραφό του. "Σύμφωνα με τα στοιχεία της "ΕΓΝΑΤΙΑΣ ΟΔΟΣ Α.Ε" προβλέπεται η ανάλογη μελέτη... στα πλαίσια της βελτίωσης της προσβασιμότητας, προς την Εγνατία οδό. Όσον αφορά τη χρηματοδότηση, ότι θα εξετασθεί κατά το στάδιο εκπόνησής της".

Πάντως η "αχνοφεγγιά" η δική μας και η "πρόβλεψη" του κυρίου Υπουργού δεν κατασκευάζουν συνδετήριους κόμβους.

ΟΔΟΣ ΡΙΖΑΡΩΝ ΣΤΟ ΤΡΙΣΤΕΝΟ

Γράφει ο Γιώργος Δερμάνης

Με την ευκαιρία της συμπλήρωσης 50 χρόνων από την ίδρυση της Αδελφότητας Τριστένου, με τη συνεργασία του Δήμου Ανατολικού Ζαγορίου, Δ.Δ. Τριστένου και του Πολιτιστικού Τοπικού Συλλόγου "Ο ΠΛΑΤΑΝΟΣ" έγινε τελετή επαναφοράς σε δρόμο του χωριού, της "ΟΔΟΥ ΡΙΖΑΡΩΝ" (Μάνθου και Γεωργίου Ριζάρη) που υπήρχε προπολεμικά.

Κυριακή 11 η ώρα 21 Αυγούστου από την Αδελφότητα Γρεβενιτίου παραβρέθηκαν ο Πρόεδρος Γιώργος Δερμάνης και ο Αντιπρόεδρος Γιώ-

ργος Κέφαλος. Επίσης παραβρέθηκαν πολλοί επίσημοι προσκαλεσμένοι. Τα αποκαλυπτήρια έκανε ο εκπρόσωπος του Ριζαρείου Ιδρύματος Γενικός Διευθυντής κος **Σταμάτης Μωραϊτής** κάνοντας μεστή και σύντομη ομιλία. Όλοι οι παραβρεθέντες παρακάθησαν σε γεύμα και έζησαν τη ζεστή και ευγενική φιλοξενία των κατοίκων.

Συγκινητική η ομιλία του αγαπητού φίλου **Φάνη Πασπαλιάρη**.

Τα εξοδα της εκδήλωσης κάλυψε ο Δήμος Ανατολικού Ζαγορίου.

Εκείνο που είδαμε (και πολύ το 'φχαριστήθηκα...) στην όλη εκδήλωση ήταν το ΟΜΑΔΙΚΟ ΠΝΕΥΜΑ και η διάθεση ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ, ακόσμη και των μικρών παιδιών... ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ για το χωριό τους κι όχι ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ (λέμε τώρα...). Φωτό: Γ. Κέφαλος

ΟΠΤΙΚΑ ΜΑΛΑΜΗ

40 χρόνια επαγγελματικής δραστηριότητας,
έγινε για μας οικογενειακή παράδοση.

ΟΠΤΙΚΑ ΜΑΛΑΜΗ

Οι γνώσεις και η μακροχρόνια εμπειρία,
μας κάνουν ποιο υπεύθυνους.

Εξχωριστή φροντίδα για όλους τους συγχωριανούς.
Οφείλουμε ένα μεγάλο ευχαριστώ σε όλους εσάς,
που μας τιμήσατε και μας τιμάτε.

Με αγάπη και εκτίμηση

Μ. Μαλάμης

Αμερικής 14 • 106 71 Αθήνα

Τηλ.: 210 3619390 • Fax: 210 3601101

28 Οκτωβρίου 1940

"Η ζωή μου και οι ιδέες μου"

Αποσπάσματα απ' το βιβλίο του συνταξιούχου Δάσκαλου Κίωνα Φάφα.

Ένα οκτάχρονο παιδί θυμάται....!

"...Με την έναρξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου που για μας άρχισε την 28η Οκτωβρίου 1940 άρχισαν και τα βάσανά μας. Οχτάχρονο παιδάκι τότε άκουγα όπως και οι άλλοι το βρόντο των κανονιών του πολέμου που γινόταν πολύ κοντά μας (Γκραμπάλα, Καλπάκι, Κόνιτσα ως και τη γειτονική Βωβούσα, όπου είχαν φτάσει οι Ιταλοί).

Πρώτο πολεμικό γεγονός κοντά μας υπήρξε ο βομβαρδισμός του διπλανού μας χωριού του Γρεβενιτίου.

Βρισκόμαστε! αρχές Νοεμβρίου του 1940 στο χωράφι κάτω από την εκκλησία του Αϊ Νικόλα, μαζί με τους γονείς μου και τις θείες όπου σπέρναμε στάρι. Σε κάποια στιγμή ακούμε βόμβο αεροπλάνων οπότε φάνηκαν τέσσερα ιταλικά αεροπλάνα να περνούν από πάνω μας και να κατευθύνονται προς το Γρεβενίτι όπου άρχισαν να ρίχνουν τις βόμβες τους και να γίνεται πάταγος από τις εκρήξεις. **Δυο νεκροί πολίτες του Γρεβενιτίου** υπήρξαν αποτέλεσμα των βομβαρδισμών αυτών και 7-8 μισογκρεμισμένα σπίτια. Ευτυχώς όμως είτε επειδή οι Ιταλοί αεροπόροι δεν είχαν καθ' ομολογία ευστοχία ή επειδή οι βόμβες τους δεν ήταν τόσο "έξυπνες" όπως αυτές που χρησιμοποιούνται στις μέρες μας δεν έκαναν τόσο μεγάλο κακό όσο θα μπορούσαν να κάνουν επειδή οι περισσότερες έπεσαν στα χωράφια και σε ακατοίκητα μέρη.

Δεύτερο περιστατικό μετά το προηγούμενο ήταν όταν μια μέρα² πάνω από το Βουνό Μπισκέλι φάνηκαν δυο ιταλικά βομβαρδιστικά όπως τα έλεγαν αεροπλάνα. Στη συνέχεια βλέπουμε να τα ακολουθεί σε μεγαλύτερο από αυτά ύψος τρίτο αεροπλάνο, που όταν τα πλησίασε άρχισε να βάλλει εναντίον τους πυρά και σε λίγο να πλύνει το ένα από αυτά που κάνοντας μια ακαθόριστη τροχιά προς τα Πέντε αλώνια στην αρχή, αφήνοντας πίσω του μια μεγάλη γραμμή πυκνού καπνού και γυρίζοντας Ν.Α. να συντρίβεται σε δασωμένο λοφίσκο έξω από το χωριό Φλαμπουράρι. Η χαρά όλων μας δεν περιγράφεται. Πανηγυρίζαμε πηδώντας βλέποντας ένα ελληνικό κατόρθωμα. **Νεκροί και οι δυο Ιταλοί πιλότοι.** Και τι σύμπτωση... Το φθινόπωρο του 1991, ύστερα από 51 ολόκληρα χρόνια καθώς κυνηγούσα έχοντας μαζί μου και τον 16 χρόνο τότε δευτερότοκο γιό μου Δημήτρη, χωρίς να το γνωρίζω έπεσα πάνω στα συντρίμια του που ήταν διάσπαρτα για 150 και πλέον μέτρα. Τότε ξανάγινε το τρομαγμένο οχτάχρονο παιδάκι του 1940 και ήρθαν στη μνήμη μου όλα εκείνα τα παλαιά συναισθήματα του συγκεκριμένου περιστατικού. Ασφαλώς ενημέρωσα λεπτομερώς το γιό μου για την προέλευση των συντριμίων του αεροπλάνου στο συγκεκριμένο χώρο, διότι οι νέοι πρέπει να γνωρίζουν την ιστορία μας.

Συνεχίζοντας την αφήγηση του ο Κίωνας περιγράφει την αστυνόμευση της περιοχής.

"Οι Ιταλοί φθάνουν και στα χωριά μας. Περαιστικοί οι περισσότεροι και μόνο μια ομάδα Καραμπινιέρων εγκαθίσταται στο Γρεβενίτι για την Αστυνόμευση της περιοχής. Η συμπεριφορά τους δεν έμοιαζε καθόλου κατοχική. Οι περισσότεροι ήταν πολιτισμένοι και ευγενικοί, εκτός από έναν αγριάνθρωπο (γορίλα).

Το Σικελό "Μπάμπη" που δεν είχε το θεό του... Δεν είχε αφήσει γάτα για γάτα στο Γρεβενίτι να μην τη μαγειρέψει και κόττες από τα γύρω χωριά τις οποίες με το πιστόλι τις εκτελούσε μπροστά μας και τις έπαιρνε".

"Κατοχή ενός Λαού δε σημαίνει υποχρεωτικά και ήττα. Ήττα σημαίνει μόνον όταν αποδεχθεί την κατοχή. Ενώ όταν δεν την αποδέχεται συνεχώς αγωνίζεται να απελευθερωθεί και αισθάνεται ψυχικά ελεύθερος".

Το Γρεβενίτι πόλος έλξεως, για ποιο όμως πράγμα;

"Την περίοδο αυτή το διπλανό χωριό του πατέρα μου το Γρεβενίτι γίνεται πόλος έλξεως της περιοχής. Σ' αυτό εγκαθίσταται μεγάλη στρατιωτική Μονάδα των Ανταρτών στήνονται στρατιωτικά Αναρρωτήρια³ επανδρωμένα με γιατρούς και θελώντριες ντόπιες νοσοκόμες δημιουργούνται στρατιωτικές επιμελητίες⁴ όπως τις ονόμαζαν και εν γένει αναπτύσσεται έντονα Αντιστασιακή δραστηριότητα. Στην περίοδο αυτή άνοιξαν και τα σχολεία της περιοχής μας επανδρωμένα με δασκάλους του ΕΛΑΣ. Στο σχολείο του χωριού μας δίδαξαν οι δάσκαλοι. Ο ξάδελφος μου **Φάφας Δημήτριος** απ' το Γρεβενίτι και ο **Δαρίψης Χρήστος** απ' το χωριό μας. Έτσι μισοτελείωσα τη Δ' Τάξη του Δημοτικού.

Οι παραπάνω δραστηριότητες ήταν η αιτία να γίνουν το Γρεβενίτι προπαντός αλλά και τα άλλα γύρω χωριά το κόκκινο πανί για τους Γερμανούς και από δω και πέρα αρχίζουν τα δύσκολα για την περιοχή μας".....

Πως εξαφανιζόταν οι κάτοικοι απ' τις εξορμήσεις των Γερμανών;

"Τα αντάρτικα παρατηρητήρια με μαγνητοηλεκφωνα έδιναν γρήγορα το σύνθημα της επικείμενης έλευσης των Γερμανών και οι κάτοικοι εξαφανιζόμαστε".

"23/10/43⁵ στην πρώτη επιδρομή στο Γρεβενίτι μπαίνουν οι Γερμανοί. Καίνε με λύσσα τα 2/3 των σπιτιών του χωριού και σκοτώνουν τους λιγοστούς γέροντες που βρίσκουν εκεί. Την ίδια όμως μέρα το εγκαταλείπουν και εμείς μετά από τρεις μέρες ξαναγυρίζουμε στο χωριό. Στο Γρεβενίτι όμως κάπνιζαν ακόμη τα αποκαΐδια των σπιτιών, μαζί και του πατρικού μου.

Ο Κίωνας Φάφας διαβάζοντας το προηγούμενο φύλλο της εφημερίδας μας "ΤΟ ΓΡΕΒΕΝΙΤΙ" φωτίζει με όσα θυμάται και συμπληρώνει τα πριν και τα μετά της μάχης του Αγίου Νικολάου 3/2/1944.

Να πως:

"Τρίτη Γερμανική επιδρομή μετά από 40-50 μέρες από τη δεύτερη. Οι Γερμανοί, στην επιστροφή από το Γρεβενίτι στρατοπεδεύουν στο εξωκλήσι του Αγίου Νικολάου του χωριού μας. Η δύναμή τους αποτελούνταν από 70 άτομα. Οι Αντάρτες ετοιμάζουν την εξόντωσή τους. Συγκροτούν μάχιμη δύναμη από ντόπιους και κατά το μεγαλύτερο μέρος από Θεσσαλούς και Μακεδόνες Αντάρτες με επικεφαλής τον εκ Γρεβενιτίου έφεδρο λοχαγό Πεζικού, αείμνηστο Στάθη Παπαβρανούση που γνωρίζει καλά το μέρος, καταστρώνει το σχέδιο επίθεσης, κυκλώνει την περιοχή όλη τη νύχτα, τοποθετώντας περιμετρικά και σε καίρια σημεία πολυβόλα και ακροβολίζει τους άντρες του. Το πρωί με το χάραμα (άμα τη εω) όπως λέγαν και οι Αρχαίοι μας, δίνεται το σύνθημα της επίθεσης. Οι Γερμανοί αιφνιδιαζονται, σκορπίζονται έντρομοι έξω από την εκκλησία και μόνο ένας απ' αυτούς ταμπουρώνεται πίσω από μια πέτρα και με ριπή του αυτομάτου του (Στάγιερ) σκοτώνει το μοναδικό αντάρτη που έπεσε σ' αυτή τη μάχη, **Βασίλη Νάτση**, καταγόμενο από κάποιο χωριό της Κόνιτσας και ο οποίος, όπως μας έλεγε η γυναίκα του, πριν τρεις μέρες είχαν παντρευτεί!

Το τι επακολούθησε στη μάχη εκείνη, "Κατέβα Θεέ μου να δεις". Έντρομοι οι Γερμανοί τρέχουν προσπαθώντας να βρουν διέξοδο διαφυγής. Προς όποιο σημείο όμως και να τραπούν, πέφτουν πάνω στα Αντάρτικα πολυβόλα: Ένα απέναντι στο λοφίσκο της Βίζλας και το άλλο το φαρμακερό στο λοφίσκο της Παναγίας. Σε πολύ μικρό διάστημα η περιοχή εκεί γέμισε από τα πτώματα 18 Γερμανών. Πιο πέρα από το πολυβολείο της Παναγίας στη θέση "Ρέτσια", Γερμανός Ανθυπολοχαγός αυτοκτονεί με χειροβομβίδα. **Τριανταδύο Γερμανοί συλλαμβάνονται αιχμάλωτοι, μεταφέρονται στο Σκαμνέλι και εκτελούνται από τους Αντάρτες, με τελευταία τους φράση "Χαίρ Χίτλερ".**

Εννέα Γερμανοί που κατορθώνουν να ξεφύγουν από απυρόβλητο σημείο ακολουθώντας τον ρουν της Γκούρας και ενώ εν τω μεταξύ είχαν πετάξει τον οπλισμό τους, φθάνουν στον ποταμό Βάρδα και ακολουθώντας τη φορά του, φθάνουν στα Γερμανικά τμήματα της Μπαλντούμας, όπου έπειτα από συνοπτική διαδικασία εκτελούνται από τους Γερμανούς, γιατί βλέπετε ο Γερμανικός Φασισμός δεν επέτρεπε σε στρατιώτη να εγκαταλείψει τη μάχη πετώντας τον οπλισμό του...

Σε λίγη ώρα, μετά το τέλος της μάχης, εμφανίζεται γερμανικό αεροπλάνο "Στούκας" που άρχισε να μυδραλιοβολεί το δάσος πάνω από το χωριό μας, ενώ μια ομάδα Θεσσαλών Ανταρτών είχε ανάψει μεγάλη φωτιά και λιάζονταν γύρω της, απαθέστατοι από την εμφάνιση του αεροπλάνου. Ίσως επειδή ο Γερμανός πιλότος είχε πάρει λανθασμένες πληροφορίες για την ακριβή θέση των Ανταρτών.

Στη συνέχεια οι Αντάρτες ξεπόδισαν και ξεγύγνωναν εντελώς τους νεκρούς Γερμανούς, γιατί τα ρούχα και τα παπούτσια τους ήταν απαραίτητα, αφήνοντάς τους βορά των πεινασμένων σκύλων, αλεπούδων και όρνεων. Όσους μπορέσαμε, θάψαμε πρόχειρα εμείς.

Η επόμενη μέρα υπήρξε αποφράδα για το χωριό μας: Μεγάλη στρατιωτική δύναμη Γερμανών, εξορμώντας από Μπαλντούμα, μέσω Δεματίου και Ιτέας και προετοιμάζοντας το έδαφος με καταιγισμό πυρών όλμου, από τη Γκορτσιά "Σαραϊντάρη" Σιοροβίτσας, σκοτώνουν **τέσσερις αντάρτες και στη συνέχεια** μπαίνουν στο χωριό, καίνε τα υπόλοιπα σπίτια, τα Εξωκλήσια του Αγίου - Νικολάου και Παναγίας, σεβόμενοι, δεν ξέρω γιατί, την Κεντρική Εκκλησία του Πολιούχου μας Αγίου Γεωργίου και το παρακείμενο Δημοτικό Σχολείο. Παραδόξως απ' αυτόν τον εμπρησμό γλυτώνουν συνολικά έντεκα σπίτια. Θύματα ε-

πίσης εκείνης της επιδρομής υπήρξαν και τρεις ανάπηροι και υπερήλικες γέροντες συγχωριανοί μας οι: 1) Γεώργιος Πετρίδης (Γούσιος) 2) Ελένη Τζοβαίρη, ακρωτηριασμένη από τα δυο της πόδια και 3) Αγγελική Κοτρώτση που φονεύονται εν ψυχρώ από τους κατακτητές. Τελευταία Γερμανική επιδρομή καλοκαίρι 7/7/1944: Δύναμη Συνταγματος εκστρατεύει στην περιοχή μας. Ηγείται Γερμανός Συνταγματάρχης καλοντυμένος και έφιππος σε καλοθερμένο κόκκινο άλογο, φθάνει από το παλαιό Ντερβένι στην τοποθεσία Πάτημα Αγίου Δημητρίου (Τορός) έξω από το Γρεβενί. Εκεί αμέριμνος και υπερήφανος όπως προχωρούσε με τους στρατιώτες του, ριπή οπλοπολυβόλου από ενεδρεύοντες Αντάρτες τον θερίζει κυριολεκτικά μαζί με το άλογό του. Τα αντίποινα φοβερά: Εννέα κάτοικοι του Γρεβενιτίου συλλαμβάνονται από τους Γερμανούς και εκτελούνται με αποτροπιαστικό τρόπο: Πρώτο θύμα το μόλις δυο μηνών αβάπτιστο μωράκι του Χρήστου Τζοβάρα, το οποίο, αφού το πετούν ψηλά, το περιμένουν με υψωμένες τις ξιφολόγχες όπου καρφώνεται μπροστά στα έντρομα μάτια της μητέρας του και του παππού του, οι οποίοι στη συνέχεια εκτελούνται κι αυτοί. Στη συνέχεια καίνε μέχρι και κοτέτσια, που λέμε στο Γρεβενί, ολοκληρώνοντας την καταστροφή.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

- * Ο Κίμων Φάφας είναι γιος του Βασίλη Φάφα από το Γρεβενί γόνος της μεγάλης οικογένειας των Φαφαίων. Ζει στο γειτονικό μας Τρίστενο, έχει τρεις γιους. Η γυναίκα του Μαρία είναι κόρη του Τάκη Παυλίδη και Αλεξάνδρας Παυλίδη. Το βιβλίο του "Η ζωή μου και οι ιδέες μου" δεν το έχει εκδώσει, αλλά το έχει διανείμει σε φίλους του.
- 1. Στο βιβλίο του ΤΟ ΓΡΕΒΕΝΙΤΙ στην Αντίσταση ο Χ. Ρογκότης σελ.59 μιλάει για τρία βομβαρδιστικά για λίγους τραυματίες, 50 κρατήσεις βομβών και μόνο ένα νεκρό.
- 2. Ο Χ. Ρογκότης σελ. 59 μιλάει για τρία μεταγωγικά, όχι βομβαρδιστικά.
- 3. Εθελόντριες νοσοκόμες σελ.119-120 του παραπάνω βιβλίου Παπαχριστοδούλου Ελευθερία Αργυρίκου Ασπασία. Ήτου Αγγελική, Δερμάνη Έλλη, Παυλίδη Νίκη, Φάφα Μαρία, Τσαϊμίδη Μαριάνθη, Αβραμοπούλου Ελένη, Σουγκάρη Σοφία, Καρακίτσου Μαρία.
- 4. Στο σπίτι (όπου του Γ. Δερμάνη σήμερα τότε γνωστό Λεμονιάς Πατίκου) ήταν η επιμελητεία του Αντάρτη (Ε.Τ.Α.). "Μεγάλο σουξέ είχαν τα πουκάμισα από το μεταξωτό ύφασμα των αλεξιπτώτων που εξοικονομούσαν από το πεδίο ρίψεων των Άγγλων στο Σκαμνέλι.... Έραβαν ασταμάτητα". σελ.119 ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΑ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΑ ΚΟΡΙΤΣΙΑ: Φάφα Μαρία (υπεύθυνη) Τζώρτζη Αμαλία, Παπαχριστοδούλου Ελευθερία, Παλιάγκα Βασιλική, Αργυρίκου Ασπασία, Ήτου Αγγελική, Δερμάνη Έλλη, Πατίκου- Δερμάνη Ελένη, Παυλίδη Νίκη, Αρκουμάνη Μαρία, Τσαϊμίδη Μαριάνθη Αβραμοπούλου Ελένη, Σουγκάρη Σοφία, Καρακίτσου Μαρία.
- 5. Χ.Ρ. σελ.159 του βιβλίου από τα 280 σπίτια γλίσσαν καμιά τριανταριά το 1/10 περίπου.
- 6. Χ.Ρ. σελ.185 Το Βασίλη Νάτση τον ονομάζει Θόδωρο Μήτση, για αιχμαλώτους αναφέρει 39.

ΕΙΔΗ ΔΩΡΩΝ • ΠΟΥΚΑΜΙΣΑ • ΜΠΛΟΥΖΕΣ • ΕΣΩΡΟΥΧΑ

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΚΩΝ. ΠΕΤΣΙΟΣ

Εμπορικό Κέντρο Αραβαντινού 16
& Τσιριγώτη 4
Τηλ. 2651026408

ΓΡΑΒΑΤΕΣ • ΚΑΠΕΛΑ • ΟΜΠΡΕΛΕΣ
• ΚΑΛΤΣΕΣ • ΕΙΔΗ ΚΑΠΝΙΣΤΟΥ

ARMY STORE
ΙΩΑΝΝΗΣ Μ. ΝΑΝΟΣ

ΕΙΔΗ ΣΤΡΑΤΟΥ - ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ -
ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΙΚΗΣ
ΠΗΛΗΚΙΑ - ΣΗΜΑΤΑ - ΕΜΒΛΗΜΑΤΑ
Όλων των Σωμάτων
ΖΩΝΕΣ - ΕΞΑΡΤΗΣΕΙΣ - ΘΗΚΕΣ ΟΠΛΩΝ

ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ 162 ΤΗΛ. 79005 &
ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ 143 - ΙΩΑΝΝΙΝΑ

ΑΝΑΦΟΡΑ ΓΙΑ ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ

Συνέχεια από τη σελ. 1.

Πρόκειται για σπάνια τραγούδια υψηλής εικονοπλασίας νοήματος και αγνού συναισθήματος που τραγουδιούνται (ναι, καλά το διαβάσετε) και στα βλάχικα!

Τα όργανα προπορεύονται και εκτελούν το δικό τους σκοπό. Η χαρούμενη αυτή πομπή φτάνει στο χωριό και στήνει το χορό στο "σιάδι" με καθορισμένο τρόπο και "σειρά". Η γιορτή είναι τριήμερη συνεχίζεται με τραγούδι και φιλοξενία στα σπίτια του χωριού που είναι ανοιχτά με όλων των ειδών τις πίττες, τα ψητά και τα γλυκά κουταλιού.

Είναι ένα έθιμο θα λέγαμε που αντανακλά το ύφος και το ήθος του Ηπειρωτικού "τρόπου" και που πρέπει πάση θυσία οι νεότεροι να το διαφυλάξουν σαν κόρη οφθαλμού. Είναι έθιμο αιώνων, το οποίο αν γίνει βίωμα στους νεώτερους βλαστούς της Βωβούσας θα ζήσει και στο μέλλον.

Για τη γεύση αυτή της παράδοσης η ανάγκη μοιάζει πιο επιτακτική παρά ποτέ!!

Αξίζει σαν επίλογο να παρουσιάσουμε ένα χαρακτηριστικό τραγούδι με έντονη δραματικότητα που θυμίζει ακριτικά δημοτικά τραγούδια.

"... Κακό ζακόνι έχετε εσείς οι Ζαγορίσιοι δεν αφήνετε τη νύφη σας ξένοι να την κερνούνε".

Ο σκλάβος ετραγούδαγε κι εστάθη το καράβι

Κι ο καπετάνιος άκουσε κι ο καπετάνιος λέει:

"Ποιος είν'αυτός που τραγουδά κι εστάθη το καράβι

Αν είν'από τους δούλους μου μισθό να τ' αυγατίσω

Κι αν είν'από τους σκλάβους μου να τον ελευθερώσω.

"Τρεις μέρες ήμουν νιόγαμπρος δώδεκα χρόνους σκλάβος

Κι απόψε είδα στον ύπνο μου είδα και σ'όνειρό μου

παντρεύεται η αγάπη μου, το πρώτο μου στεφάνι"

"Δύνασαι σκλάβε μ'δύνασαι στον τόπο σου να φτάσεις".

"Δύναμαι αφέντη μ'δύναμαι με γρίβα καβαλάρη"

"Να τ' αυγατήσεις την ταή πρωί και μεσημέρι"

Ζυγιά βαράει τ'αλόγου του στα περ'αμπέλια φτάνει

Εκεί βρίσκει ένα γέροντα που σκάβει, που κλαδεύει.

"Γεια σου χαρά σου γέροντα" "καλώς τον τον λεβέντη"

"Τίνος χαρά που γένεται πέρα εις το χωριό σας"

"Της αστραπής και της βροντής, του γιού μου του χαμένου"

Ζυγιά βαράει τα αλόγου του στην κρύα βρύση φτάνει.

Εκεί βρίσκει τη μάννα του που πλένει και λευαίνει

"Τίνος χαρά που γένεται πέρα εις το χωριό σας"

"Της αστραπής και της βροντής, του γιού μου του χαμένου".

Ζυγιά βαράει τ'αλόγου του στην εκκλησιά πηγαίνει

"Κακό ζακόνι έχετε εσείς οι Ζαγορίσιοι

δεν αφήνετε τη νύφη σας ξένοι να την κερνούνε".

"Εμείς ζακόνι έχουμε ξένοι να την κερνούνε".

Και βγάζει και την κέρασε την πρώτη αρραβώνα

"Σύρτε κούσκροι μ'στα σπίτια σας και φίλοι μ'στα δικά σας
Εμένα ήρθε ο άντρας μου το πρώτο μου στεφάνι".

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Τα τρία κοινοτικά πλαίσια στήριξης δε βγάλαν ως τα σήμερα απ' τη φτώχεια την Ήπειρο.

Οι διαπιστώσεις, τα λογιστικά νούμερα, τα επιχειρηματικά σχέδια, το Δ' Κ.Π.Σ. αν δε βάλουν τον άνθρωπο και την ανάπτυξη σε παράλληλη πορεία, θα είναι νούμερα για λογιστικές εγγραφές από τους κατά καιρούς Ευρωταμίες. Η επιχειρηματικότητα και η ανταγωνιστικότητα θα δουλεύουν για τους λίγους....

Εμείς οι φορείς της Αποδημίας περιμένουμε με "αναμμένες τις μηχανές" για να στηρίξουμε το οποίο διεκδικητικό πλαίσιο που η Π.Σ.Ε. δυναμικά θα προβάλλει.

**ΕΝΟΙΚΙΑΖΟΝΤΑΙ
ΓΚΑΡΣΟΝΙΕΡΕΣ**

**ΚΟΝΤΑ ΣΤΗ ΘΑΛΑΣΣΑ
ΣΤΟ ΣΤΑΥΡΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ**

ΠΑΥΛΟΣ - ΜΑΡΙΑ ΠΑΠΑΖΩΗ

23970 - 61 425, 65 457

πίσης εκείνης της επιδρομής υπήρξαν και τρεις ανάπηροι και υπερήλικες γέροντες συγχωριανοί μας οι: 1) Γεώργιος Πετρίδης (Γούσιος) 2) Ελένη Τζοβαίρη, ακρωτηριασμένη από τα δυο της πόδια και 3) Αγγελική Κοτρώτση που φονεύονται εν ψυχρώ από τους κατακτητές. Τελευταία Γερμανική επιδρομή καλοκαίρι 7/7/1944: Δύναμη Συνταγματος εκστρατεύει στην περιοχή μας. **Ηγείται Γερμανός Συνταγματάρχης καλοντυμένος και έφιππος σε καλοθρεμένο κόκκινο άλογο, φθάνει από το παλαιό Ντερβένι στην τοποθεσία Πάτημα Αγίου Δημητρίου (Τορός) έξω από το Γρεβενί. Εκεί αμέριμνος και υπερήφανος όπως προχωρούσε με τους στρατιώτες του, ριπή οπλοπολυβόλου από ενεδρεύοντες Αντάρτες τον θερίζει κυριολεκτικά μαζί με το άλογό του.** Τα αντίποινα φοβερά: Εννέα κάτοικοι του Γρεβεντίου συλλαμβάνονται από τους Γερμανούς και εκτελούνται με αποτροπιαστικό τρόπο: Πρώτο θύμα το μόλις δυο μηνών αβάπτιστο μωράκι του Χρήστου Τζοβάρα, το οποίο, αφού το πετούν ψηλά, το περιμένουν με υψωμένες τις ξιφολόγχες όπου καρφώνεται μπροστά στα έντρομα μάτια της μητέρας του και του παππού του, οι οποίοι στη συνέχεια εκτελούνται κι αυτοί. Στη συνέχεια καίνε μέχρι και κοτέτσια, που λέμε στο Γρεβενί, ολοκληρώνοντας την καταστροφή.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

- * Ο Κίμων Φάφας είναι γιος του Βασιλή Φάφα από το Γρεβενί γόνος της μεγάλης οικογένειας των Φαφαίων. Ζει στο γειτονικό μας Τρίστενο, έχει τρεις γιους. Η γυναίκα του Μαρία είναι κόρη του Τάκη Παυλίδη και Αλεξάνδρας Παυλίδη. Το βιβλίο του "Η ζωή μου και οι ιδέες μου" δεν το έχει εκδώσει, αλλά το έχει διανείμει σε φίλους του.
- 1. Στο βιβλίο του ΤΟ ΓΡΕΒΕΝΙΤΙ στην Αντίσταση ο Χ. Ρογκότης σελ.59 μιλάει για τρία βομβαρδιστικά για λίγους τραυματίες, 50 κρατήσεις βομβών και μόνο ένα νεκρό.
- 2. Ο Χ. Ρογκότης σελ. 59 μιλάει για τρία μεταγωγικά, όχι βομβαρδιστικά.
- 3. Εθελόντριες νοσοκόμες σελ.119-120 του παραπάνω βιβλίου Παπαχριστοδούλου Ελευθερία Αργυρίκου Ασπασία. Ήτου Αγγελική, Δερμάνη Έλλη, Παυλίδη Νίκη, Φάφα Μαρία, Τσαϊμίδη Μαριάνθη, Αβραμοπούλου Ελένη, Σουγκάρη Σοφία, Καρακίτσου Μαρία.
- 4. Στο σπίτι (όπου του Γ. Δερμάνη σήμερα τότε γνωστό Λεμονιάς Πατίκου) ήταν η επιμελητήσα του Αντάρτη (Ε.Τ.Α.). "Μεγάλο σουξέ είχαν τα σουκάκια από το μεταξωτό ύφασμα των αλεξιπτώτων που εξοικονομούσαν από το πεδίο ρίψεων των Άγγλων στο Σκαμνέλι.... Έραβαν ασταμάτητα". σελ.119 ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΑ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΑ ΚΟΡΙΤΣΙΑ: Φάφα Μαρία (υπεύθυνη) Τζώρτζη Αμαλία, Παπαχριστοδούλου Ελευθερία, Παλιάγκα Βασιλική, Αργυρίκου Ασπασία, Ήτου Αγγελική, Δερμάνη Έλλη, Πατίκου- Δερμάνη Ελένη, Παυλίδη Νίκη, Αρκουμάνη Μαρία, Τσαϊμίδη Μαριάνθη Αβραμοπούλου Ελένη, Σουγκάρη Σοφία, Καρακίτσου Μαρία.
- 5. Χ.Ρ. σελ.159 του βιβλίου από τα 280 σπίτια γλίστρωσαν καμιά τριανταριά το 1/10 περίπου.
- 6. Χ.Ρ. σελ.185 Το Βασιλή Νάτση τον ονομάζει Θόδωρο Μήτση, για αιχμαλώτους αναφέρει 39.

ΕΙΔΗ ΔΩΡΩΝ • ΠΟΥΚΑΜΙΣΑ • ΜΠΛΟΥΖΕΣ • ΕΣΩΡΟΥΧΑ

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΚΩΝ. ΠΕΤΣΙΟΣ

Εμπορικό Κέντρο Αραβαντινού 16
& Τσιριγώτη 4
Τηλ. 2651026408

ΓΡΑΒΑΤΕΣ • ΚΑΠΕΛΑ • ΟΜΠΡΕΛΕΣ
• ΚΑΛΤΣΕΣ • ΕΙΔΗ ΚΑΠΝΙΣΤΟΥ

ARMY STORE
ΙΩΑΝΝΗΣ Μ. ΝΑΝΟΣ

ΕΙΔΗ ΣΤΡΑΤΟΥ - ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ -
ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΙΚΗΣ
ΠΗΛΗΚΙΑ - ΣΗΜΑΤΑ - ΕΜΒΛΗΜΑΤΑ
Όλων των Σωμάτων
ΖΩΝΕΣ - ΕΞΑΡΤΗΣΕΙΣ - ΘΗΚΕΣ ΟΠΛΩΝ

ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ 162 ΤΗΛ. 79005 &
ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ 143 - ΙΩΑΝΝΙΝΑ

ΑΝΑΦΟΡΑ ΓΙΑ ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ

Συνέχεια από τη σελ. 1.

Πρόκειται για σπάνια τραγούδια υψηλής εικονοπλασίας νοήματος και αγνού συναισθήματος που τραγουδιούνται (ναι, καλά το διαβάσετε) και στα βλάχικα!

Τα όργανα προπορεύονται και εκτελούν το δικό τους σκοπό.

Η χαρούμενη αυτή πομπή φτάνει στο χωριό και στήνει το χορό στο "σιάδι" με καθορισμένο τρόπο και "σειρά". Η γιορτή είναι τριήμερη συνεχίζεται με τραγούδι και φιλοξενία στα σπίτια του χωριού που είναι ανοιχτά με όλων των ειδών τις πίττες, τα ψητά και τα γλυκά κουταλιού.

Είναι ένα έθιμο θα λέγαμε που αντανακλά το ύφος και το ήθος του Ηπειρωτικού "τρόπου" και που πρέπει πάση θυσία οι νεώτεροι να το διαφυλάξουν σαν κόρη οφθαλμού. Είναι έθιμο αιώνων, το οποίο αν γίνει βίωμα στους νεώτερους βλαστούς της Βωβούσας θα ζήσει και στο μέλλον.

Για τη γεύση αυτή της παράδοσης η ανάγκη μοιάζει πιο επιτακτική παρά ποτέ!!

Αξίζει σαν επίλογο να παρουσιάσουμε ένα χαρακτηριστικό τραγούδι με έντονη δραματικότητα που θυμίζει ακριτικά δημοτικά τραγούδια.

"... Κακό ζακόνι έχετε εσείς οι Ζαγορίσιοι δεν αφήνετε τη νύφη σας ξένοι να την κερνούνε".

Ο σκλάβος ετραγούδαγε κι εστάθη το καράβι

Κι ο καπετάνιος άκουσε κι ο καπετάνιος λέει:

"Ποιος είν'αυτός που τραγουδά κι εστάθη το καράβι

Αν είν'από τους δούλους μου μισθό να τ' αυγατίσω

Κι αν είν'από τους σκλάβους μου να τον ελευθερώσω.

"Τρεις μέρες ήμουν νιόγαμπρος δώδεκα χρόνους σκλάβος

Κι απόψ'είδα στον ύπνο μου είδα και σ'όνειρό μου

παντρεύεται η αγάπη μου, το πρώτο μου στεφάνι"

"Δύνασαι σκλάβε μ'δύνασαι στον τόπο σου να φτάσεις".

"Δύναμαι αφέντη μ'δύναμαι με γρίβα καβαλάρη"

"Να τ'αυγατίσεις την ταή πρωί και μεσημέρι"

Ζυγγιά βαράει τ'αλόγου του στα περ'αμπέλια φτάνει

Εκεί βρίσκει ένα γέροντα που σκάβει, που κλαδεύει.

"Γεια σου χαρά σου γέροντα" "καλώς τον τον λεβέντη"

"Τίνος χαρά που γίνεται πέρα εις το χωριό σας"

"Της αστραπής και της βροντής, του γιού μου του χαμένου"

Ζυγγιά βαράει τα αλόγου του στην κρύα βρύση φτάνει.

Εκεί βρίσκει τη μάννα του που πλένει και λευκαίνει

"Τίνος χαρά που γίνεται πέρα εις το χωριό σας"

"Της αστραπής και της βροντής, του γιού μου του χαμένου".

Ζυγγιά βαράει τ'αλόγου του στην εκκλησιά πηγαίνει

"Κακό ζακόνι έχετε εσείς οι Ζαγορίσιοι

δεν αφήνετε τη νύφη σας ξένοι να την κερνούνε".

"Εμείς ζακόνι έχουμε ξένοι να την κερνούνε".

Και βγάζει και την κέρασε την πρώτη αρραβώνα

"Σύρτε κούσκροι μ'στα σπίτια σας και φίλοι μ'στα δικά σας

Εμένα ήρθε ο άντρας μου το πρώτο μου στεφάνι".

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Τα τρία κοινοτικά πλαίσια στήριξης δε βγάλαν ως τα σήμερα απ' τη φτώχεια την Ήπειρο.

Οι διαπιστώσεις, τα λογιστικά νούμερα, τα επιχειρηματικά σχέδια, το Δ' Κ.Π.Σ. αν δε βάλουν τον άνθρωπο και την ανάπτυξη σε παράλληλη πορεία, θα είναι νούμερα για λογιστικές εγγραφές από τους κατά καιρούς Ευρωταμίες. Η επιχειρηματικότητα και η ανταγωνιστικότητα θα δουλεύουν για τους λίγους....

Εμείς οι φορείς της Αποδημίας περιμένουμε με "αναμμένες τις μηχανές" για να στηρίξουμε το όποιο διεκδικητικό πλαίσιο που η Π.Σ.Ε. δυναμικά θα προβάλλει.

ΕΝΟΙΚΙΑΖΟΝΤΑΙ
ΓΚΑΡΣΟΝΙΕΡΕΣ

ΚΟΝΤΑ ΣΤΗ ΘΑΛΑΣΣΑ
ΣΤΟ ΣΤΑΥΡΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΠΑΥΛΟΣ - ΜΑΡΙΑ ΠΑΠΑΖΩΗ

23970 - 61 425, 65 457

ΜΝΗΜΗ ΛΕΑΝΔΡΟΥ ΒΡΑΝΟΥΣΗ

(10 χρόνια από το θάνατο του)

24/11/03 στην "ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ"

**Η ομιλία του κου Βασίλη Σφυρόερα ομότιμου Καθηγητή του Πανεπιστημίου Αθηνών
ΛΕΑΝΔΡΟΣ ΒΡΑΝΟΥΣΗΣ: Ο ΦΙΛΟΣ, Ο ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ, Ο ΛΑΤΡΗΣ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ.**

Το φθινόπωρο του 1938, λίγες μέρες μετά τη δημοσίευση των αποτελεσμάτων στις εισαγωγικές εξετάσεις της Φιλοσοφικής Σχολής (13 Νοεμβρίου) συναντηθήκαμε με τον Λεάνδρο Παπαβρανούση στο προαύλιο του Πανεπιστημίου αναζητώντας στον πίνακα των ανακοινώσεων το πρόγραμμα των μαθημάτων, που θα άρχιζαν σε λίγες μέρες. Κάτι μου θύμιζε το όνομα Λεάνδρος. Στα "Νεοελληνικά Γράμματα" το μόνο λογοτεχνικό περιοδικό που ερχόταν στο νησί μου στη Νάξο, είχα προσέξει ένα ποίημα του δημοσιευμένου λίγους μήνες προηγουμένως (τα Χριστούγεννα του 1937). Στα "Νεοελληνικά Γράμματα" είχε δημοσιευθεί κι ένα δικό μου κείμενο, που το θυμόταν κυρίως όχι για το περιεχόμενό του, αλλά για το "ασυνήθιστο και περίεργο", όπως μου είπε επώνυμό μου. Ανταλλάξαμε κάποιες σκέψεις και συνεχίσαμε τη συζήτηση σ'ένα υπόγειο εστιατόριο, στην οδό Σόλωνος. Ας σημειώσω ότι στον κατάλογο των ογδόντα δυο επιτυχόντων πρώτο ήταν τ' όνομά του.

Λίγες μέρες αργότερα στην οδό Ωγύγου, κοντά στην πλατεία Ψυρρή, όπου είχε νοικιάσει ένα δωμάτιο, μιλούσαμε ως αργά τη νύχτα για τις εντυπώσεις μας από τα πρώτα μαθήματα που είχαμε παρακολουθήσει, κυρίως του Βέη, του Νικολάου Βλάχου του Κουκουλέ και του Αμάντου, που είχε αποχωρήσει από το Πανεπιστήμιο αλλά συνέχιζε τη διδασκαλία του με φροντιστηριακά θέματα σ'ένα περιορισμένο αριθμό φοιτητών στη μικρή αίθουσα των Προπυλαίων.

Στο τραπέζι -γραφείο του Λεάνδρου με εντυπωσίασε μια στοίβα βιβλίων. Τα είχε φέρει από τα Ιωάννινα, δώρο του θείου του, βιβλιοπώλη στην οδό Ανεξαρτησίας, που τον αναφέρει στο Υπόμνημα που υπέβαλε το 1977 στη

Φιλοσοφική Σχολή κατά την υποψηφιότητα του στην έδρα της Νέας Ελληνικής Φιλολογίας.

Διαβάζω: "Από τα εφηβικά μου χρόνια χρονολογείται η ενασχόλησή μου με τα γράμματα. Το οικογενειακό, το σχολικό και το ευρύτερο περιβάλλον τώρα που τ'αναλογίζομαι, βλέπω ότι συνέβαλε πολύ σ'αυτό. Ευτύχησα να έχω καλούς φιλόλογους στο Γυμνάσιο (ανάμεσά τους ήταν ο Χρίστος Σούλης αυστηρός ερευνητής της Ιστορίας της Ηπείρου). Βιβλία και βιβλιοθήκες τροφοδοτούσαν την περιέργεια και τη δίψα μου. Στο βιβλιοπωλείο του θείου μου στα Γιάννενα, χρόνια ολόκληρα περνούσα ατέλειωτες ώρες. Απέκτησα χωρίς να το καταλάβω μια πρώιμη κατάρτιση και πολύπλευρη ενημέρωση.

Από τότε η φιλία μας παρέμεινε αδιατάρακτη ως το θάνατό του. Ο Βρανούσης εντυπωσίαζε τη φοιτητική συντροφιά μας με την ευρυμάθεια του, την καταπλησσομένη μνήμη του, τον σαγηνευτικό λόγο και το χιούμορ του.

Με την κήρυξη του πολέμου και τη διακοπή των μαθημάτων στο Πανεπιστήμιο ο Βρανούσης έφυγε για τα Γιάννενα κι εγώ για το νησί μου και ξανασυναντηθήκαμε την άνοιξη του 1945. Συμπεριελάναμε στη μελέτη για τις πτυχιές μας εξετάσεις ενώ, παράλληλα την ίδια περίοδο εργασθήκαμε ως διορθωτές τυπογραφικών δοκιμών, εκείνος στον εκδοτικό οίκο Παπαδημητρίου και ο ομιλών στον εκδοτικό οίκο Πέτρου Ράνου. Αντιγράφαμε επίσης από την Εθνική Βιβλιοθήκη και από τη Γεννάδειο κείμενα (1600 σελίδες) που μας υπεδείκνυε ο Γιώργος Βαλέτας για τους δυο πρώτους τόμους της "Ανθολογίας της Δημοτικής Πεζογραφίας" που ετοίμαζε και διορθώναμε τα τυπογραφικά δοκίμια ως τη στράτευση μου το 1947.

Τέσσερα χρόνια αργότερα, νεο-

διόριστος ως "καθηγητής" των φιλολογικών μαθημάτων στο Ιεροδιδασκαλείο Βελλάς, πήγα στα Γιάννενα, που από τη φιλία μου με το Βρανούση δεν μου ήταν άγνωστα. Θυμάμαι πάντοτε με νοσταλγία τους πνευματικούς ανθρώπους της πόλης, για τους οποίους μου είχε μιλήσει, συνδεθήκαμε μαζί τους στον κύκλο του λαμπρού περιοδικού "Ηπειρωτική Εστία" και της νεοσύστατης "Εταιρείας Ηπειρωτικών Μελετών" και γω επί δεκαετίες τον παλμό της με την Γιαννιώτισσα σύντροφο της ζωής μου.

Προηγουμένως από τις αφηγήσεις του Λεάνδρου, γνώριζα το Κάστρο, τη Σπηλιά του Σκυλόσοφου, το τζαμί του Ασλάν Πασα, τα μοναστήρια στο νησάκι της λίμνης και κυρίως τη μονή των Φιλανθρωπινών με τις θαυμάσιες τοιχογραφίες, τον Δρίσκο όπου έπεσε πολεμώντας ο Μαβίλης. Περιπατώντας στα δρομάκια του Κάστρου, όπου το σπίτι του αλησμόνητου φίλου, στην οδό Ανδρονίκου Παλαιολόγου, σκεπτόμουν τον Λεάνδρο και ερμήνευσα τις καταβολές του. Για να φθάσει στη Ζωσιμαία Σχολή διέσχισε καθημερινά δρόμους, που θύμιζαν το ιστορικό παρελθόν της πατρίδας του και τις μορφές της Ηπειρωτικής και γενικότερα της ελληνικής λογιοσύνης: τη μνημειακή πύλη του Κάστρου, όπου η θέση του απαγχονισμού του νεομάρτυρα Γεωργίου του εξ Ιωαννίνων, τη "σπηλιά" του επισκόπου Λαρίσης και Τρίκκης Διονυσίου του Φιλοσόφου - του Σκυλοσόφου - όπως τον απεκάλεσε ο αντίπαλός του Μάξιμος Πελοποννήσιος που θανατώθηκε μετά την αποτυχία της εξέγερσής του το 1611. Συναντούσε τη Μπαλάνειο και τη Καπλάνειο Σχολή και διάβαζε στις πινακίδες των δρόμων τα ονόματα των Ηπειρωτών λογίων του 18ου και των αρχών του 19ου αιώνα του Αθανασίου Ψαλίδα του Νεοφύτου Δούκα του Κωνσταντίνου Κούμα του Βησσαρίωνος Μακρή, που τον απασχόλησαν στις μελέτες του, αλλά και του Βλαχάβα και του Κασσαντώνη, του Γιάννου Σταθά και του Χριστοφόρου Περαιβού.

Ο Βρανούσης μας εντυπωσίαζε με τις γνώσεις του για τα πρόσωπα αυτά στο φροντιστήριο του καθηγητή μας Νίκου Βέη και στις συζητήσεις της μικρής φοιτητικής συντροφιάς μας. Τα ξαναθυμήθηκε δυο χρόνια πριν φύγει από κοντά μας, μιλώντας στο

φιλολογικό μνημόσυνο του δασκάλου του και χειραγωγού του στις Ηπειρωτικές μελέτες Χρίστου Σούλη, του ακούραστου ερευνητή της Ηπειρωτικής Ιστορίας.

"Στα Γιάννενα των μαθητικών μας χρόνων στη μικρή μας πόλη - έλεγε όπως διαβάζομε στο δημοσιευμένο κείμενο της ομιλίας του - όπου όλα μας ήταν γνώριμα και οικεία, ξεχώριζαν και μας σταματούσαν οι λιγοστές τότε μαρμάρινες πλάκες που έλεγαν. "Ενταύθα έκειτο η οικία εν η γεννήθη ο εκ των ιδρυτών της Φιλικής Εταιρείας, "Αθανασίου Τσακάλωφ" η "Εν τω σπηλαίω τούτω κατέφυγεν ο ιεράρχης Διονύσιος Σκυλόσοφος, αρχηγός της αποτυχεύσης επαναστάσεως του 1611 και συλληφθείς εξεδάρη ζων". Μας έπαιρνε σε ιστορικούς περιπάτους ο γυμνασιάρχης μας και μας μιλούσε για όλους και για όλα".

Ξανασυναντηθήκαμε το 1956 στο Μεσαιωνικό Αρχείο της Ακαδημίας Αθηνών (τώρα Κέντρου Ερεύνης Μεσαιωνικού και Νέου Ελληνισμού) όπου είχαμε και οι δυο προσληφθεί κατόπιν διαγωνισμού κι αρχίσαμε συγχρόνως να συγκεντρώνουμε υλικό για τις διδακτορικές μας διατριβές.

Η επικοινωνία μας στο μεταξύ δεν είχε διακοπεί. Το καλοκαίρι του 1953 είχαμε αποφασίσει να συμμετάσχομε σε διαγωνισμό του Υπουργείου Παιδείας για τη σύνταξη "Νεοελληνικών Αναγνωσμάτων". Μεταξύ Αθηνών και Ιωαννίνων η συνεργασία μας και η ανταλλαγή απόψεων πραγματοποιήθηκε δι'αλληλογραφίας (η τηλεφωνική επικοινωνία ήταν αδύνατη) και υποβάλαμε τρεις ανθολογίες, της Δευτέρας της Τετάρτης και της Έκτης Γυμνασίου, από τις οποίες βραβεύθηκαν οι δυο. Η Τρίτη της Έκτης Γυμνασίου απορρίφθηκε επειδή περιελάμβανε και κείμενα λογοτεχνών που κατά την Κριτική Επιτροπή δεν ήταν ευρύτερα γνωστοί. Χαρακτηριστική είναι μια φράση της εισηγητικής της έκθεσης: "Μεταξύ άλλων περιλαμβάνεται και ακατανόητο ποίημα Ελύτη τινός". Το "ακατανόητο" ποίημα, ήταν απόσπασμα από το "Άσμα ηρωικό και πένθιμο για τον χαμένο ανθυπολοχαγό της Αλβανίας". Ας σημειωθεί ότι τα δυο βραβευμένα βιβλία κυκλοφορούσαν ως το 1969 όταν τα αντικατέστησε η δικτατορία με άλλα.

Συνέχεια στο επόμενο

"ΑΧΑΡΝΕΥΣ"

ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ
1. "ΕΚ ΒΑΘΕΩΝ"

Βιβλίο

Τα **"ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ"** του Γιώργου Κέφαλου τυπώθηκαν και αναμένεται να παρουσιαστούν στις Αχαρνές μέσα Δεκέμβρη. Μια συλλογή 45 ποιημάτων, σε μια έκδοση 64 σελίδων, περισσότερο κατάθεση ψυχής" από Πέτρινα Χρόνια. Την έκδοση προλογίζει η φιλόλογος-συγγραφέας **κ. Αγγελική Ζολώτα**, καθηγήτρια του γράφοντος στο Γυμνάσιο Μετσόβου. Η επιμέλεια της παραγωγής είναι του "δικού μας" Χρ. Μήτση από την Γκοβριτσά.

Παροιμίες σε αντιστοίχιση

1. Όπου στην Κίνα " πολλές κότες στο κοτέτσι λίγα τα αυγά". Σε μας "όπου λαλούν πολλά κοκόρια αργεί να ξημερώσει"
2. Όπου πάλι στην Κίνα " το κατεργάρικο κουνέλι έχει τρεις τρύπες για τη φωλιά του. Σε μας "το καλό το παλικάρι ξέρει κι άλλο μονοπάτι".
3. Αφρική " Έρημος η καρδιά του ανθρώπου" Ελλάδα " Άβυσσος η ψυχή του ανθρώπου"
4. Στην Ισπανία " Σου πουλάνε γάτα για λαγό" Στην Ελλάδα "Σου πουλάνε φύκια για μεταξωτές κορδέλες"
5. Ελλάδα "Μπροσ γκρεμός και πίσω ρέμα" .Ταϊλάνδη "Γλίτωσε από τον τίγρη και πέσε στον κροκόδειλο"
6. Ελλάδα " Κάλιο πέντε και στο χέρι παρά δέκα και καρτέρι. Ρωσία "καλύτερα ένα σπουργίτι στο χέρι, παρά ένας πετεινός στη στέγη"
7. Κι οι Αραβικές χώρες "Έχε εμπιστοσύνη στο θεό, αλλά δέσε και την καμήλα σου". Και εμείς οι Έλληνες "Συν Αθηνά και χείρα κίνει".

(Συλλογή: Γιώργος Δερμάνης)

C. DALAGELIS

«JEWELER»
GOLD AND SILVER SMITH

ΚΩΣΤΑΣ ΧΡ. ΔΑΛΑΓΕΛΗΣ

Εργαστήριο - Έκθεση
ΧΡΥΣΩΝ & ΑΡΓΥΡΩΝ ΚΟΣΜΗΜΑΤΩΝ

ΑΒΕΡΩΦ 99 ΤΗΛ. 38.165 • Τ.Κ. 452 21 ΙΩΑΝΝΝΑ
ΤΗΛ. ΟΙΚΙΑΣ: 66510.76.057

team line

ΜΑΡΙΑ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

advertising
team line

Τ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗ 62 - 55131 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
ΤΗΛ. & FAX. 031 - 420778 e-mail provident@spark.net.gr

ΥγραεριοΚίνηση

AutoGas Hellas

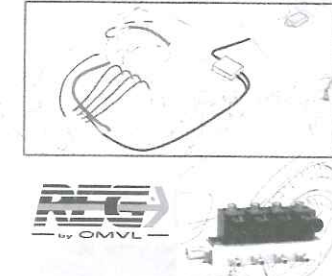
ΠΡΑΤΗΡΙΟ ΥΓΡΩΝ ΚΑΥΣΙΜΩΝ
Υγραέριο - Βενζίνη - Πετρέλαιο

ΧΡΗΣΤΟΣ & ΣΤΑΘΗΣ ΜΠΙΡΜΠΟΣ
Τεχνικοί υγραερίου αυτοκινήτων

ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΥΓΡΑΕΡΙΟΥ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ
ΑΥΤΟΜΑΤΟ ΠΛΥΣΙΜΟ
ΓΡΗΓΟΡΟ SERVICE

Shell GAS
ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ
ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΣ ΜΠΕΚ
ΛΙΠΑΝΤΙΚΑ
ΑΞΕΣΟΥΑΡ

REG
by OMVL

Αγ. Άννης 46 & Μακρυγιάννη Αγ. Ιωάν. Ρέντης
Αθήνα, τ.κ. 182 33
τηλ.: 210 49 30 205 fax: 210 49 20 979
www.ygraeriokinisi.gr

ΖΥΓΟ ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΚΘΕΣΗ ΕΠΙΠΛΟΥ

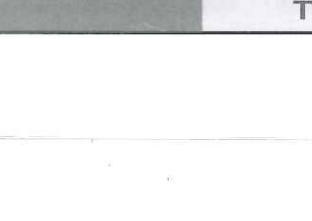
Μοντέρνο

Κλασσικό

Παιδικό

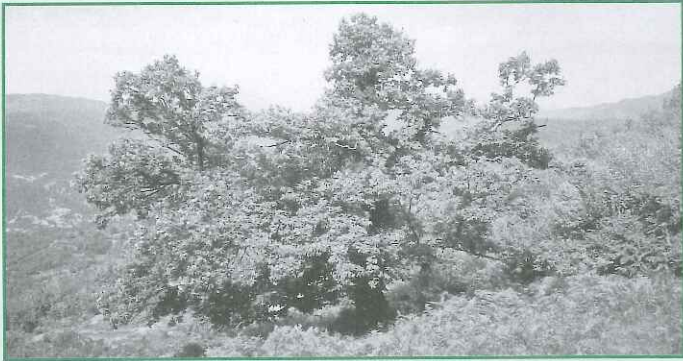
Συνθέσεις

Ειδικές Κατασκευές

20%
έκπτωση
στους αναγνώστες

**ΗΛΙΑΣ ΚΑΡΑΚΑΤΣΑΝΗΣ
ΡΕΝΑ ΚΑΡΑΚΑΤΣΑΝΗ**
Αγ. Βασιλείου 75, Αγ. Δημήτριος
Τηλ./fax: 210 9704958

Η ΚΑΣΤΑΝΙΑ ΜΑΣ

Χθες το βραδάκι
πήγα ως την Καστανιά
όλα ήταν ίδια
κι ας περάσαν τόσα χρόνια.

Ένα σκιουράκι
σεργιανούσε στα κλαδιά της...
πυκνές οι φτέρες
όπου παίζαμε κρυφτό...

Πήγα πιο πάνω
μέχρι τις λεφτοκαρυές,
έχουν πυκνώσει,
έχει χαθεί το Μονοπάτι.

Έστησα αυτί
μήπως κι ακούσω ένα κυπρί,
μια κατσικούλα να βελάζει
μέσ' στο δάσος...

Έλειπ' ο Παύλος, η Μαριώ,
το Δεσποινάκι.
Έλειπ' η Ελένη, το Γιωργιό
ο Δημητρός...

Κάθησα κάτω απ' τον ίσκιο
όπως παλιά
σ' ένα κλαδί
είδα τα σημάδια από την Κούνια.

Κοίταζα ώρα
το μικρό μας το Πευκάκι
κι ήρθαν στ' αυτιά μου οι φωνές Σας
ο λ ω ν ώ ν.

Τότε που είχαμε
Τον κόσμο όλο δικό μας,
Μ' ένα Βιβλίο, ένα ραδιάκι
Ένα φ ι λ ί ...

Χτες το βραδάκι
πήγα ως την Καστανιά μας.
Όλα ήταν ίδια μα, κάτι έλειπε,
Ε σ ε ί ς ...

Γρεβενίτι 0805
Από τα «ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ» του Γιώργου Κέφαλου

(Αφιερωμένο στην «Ηλικία της Αθωότητας» μιας ολόκληρης
γενιάς που μεγαλώσαμε στον ίσκιο της «Καστανιάς του
Παπα-Στάθη», Τότε...)

Ο ΓΙΩΡΓΗΣ, Ο ΡΕΜΠΕΤΗΣ

Γράφει ο Γ. Κέφαλος

Ο Γιώργης δεν ήταν και δεν είναι από τα Μεγάλα Ονόματα. Γουστάρει μονάχα να πιάνει το μικρόφωνο και να μοιράζεται το κέφι ή το σεκλέτι του με την "πλατεία". "Κατά παράδοση"... Είτε ρεμπέτικο είναι το άσμα είτε δημοτικό... Ο Γιώργης έχει δουλέψει πλάι στην αξέχαστη Σωτηρία, τον Μιχάλη Γενίτσαρη, τον Μπάμπη Γκολέ, τον Μανώλη Πάπο, στα λαϊκά, στην Κατερίνα Σκορδαλάκη, στον Νίκο Φιλιππίδη στα δημοτικά, περισσότερο για το κέφι του, παρά για το "νυχτοκάματο". Ο Γιώργης, ο Πλόσκας δε ζει από το τραγούδι. Άλλη δουλειά κάνει. Και κάτι συμπτώσεις... Όταν είχε το "ΜΑΝΤΕΙΟΝ" στην Καισαριανή, θυμάμαι, (μόλις είχα πάρει εκεί δισκάκι τον Ιορδάνη), μου τηλεφωνεί να πιά' να τον ακούσω ζωντανά. Το καλοκαίρι είδα τον Γιάννη το Μωραίτη, γείτονα και φίλο του, σε μια εκπομπή και μου τηλεφωνεί πάλι: "είμαι με τον Γιάννη στο "ΧΑΜΑΜ... Ντύσου κι έλα"... Πήγα... και "έμεινα"... Καθαρή Λαϊκή φωνή, χωρίς ακρότητες, με σεβασμό στην παράδοση κι ένα ρεπερτόριο που κάποια μου ήταν άγνωστα... Και η παράσταση συνεχίζεται...

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΣΥΝΤΑΓΗ:

«Γλύκισμα η χαρά»

ΥΛΙΚΑ

ένα κιλό απλή καρδιά
δυο κιλά αγάπη
500 γραμμάρια χαρούμενο πρόσωπο
700 γραμμάρια ήσυχη συνείδηση
δυο φλυτζανάκια γέλιο
δυο κουταλιές του γλυκού εξοχή

ΕΚΤΕΛΕΣΗ

1. Ρίχνετε στην κατσαρόλα του εσωτερικού σας κόσμου την αγάπη και την καλή καρδιά. Τα δουλεύετε πολύ έως να ασπρίσουν να φουσκώσουν και να γεμίσουν όλη την κατσαρόλα
2. Τώρα προσθέτετε την ήσυχη συνείδηση και το γλυκό στα χαμηλή φωτιά (στο μισό) αρχίζει να ροδίζει σε πολύ λίγο χρόνο.
3. Μετά ρίχνετε το χαρούμενο πρόσωπο με ανάλογη δόση γέλιου. (Προσοχή στη λεπτομέρεια γιατί ένα μικρό κατσούφιασμα θα κάψει το γλυκό). Αν μας βρίσκεται και λίγη εξοχή ένα - δυο κουταλάκια θα του δώσει αρκετό άρωμα.
4. Προηγούμενα έχετε ανάψει το φούρνο, της υπομονής στους 240° έχετε βάλει το γλυκό στο ταψί της θελήσεως χαμηλώνετε τους βαθμούς το ραντίζετε με το χαμόγελο και σερβίρετε.

Τρώτε το γλύκισμα και το χαρακτηριστικό της γεύσης του είναι η ψυχική γαλήνη.

(Συλλογή: Γιώργος Δερμάνης)

ΚΑΦΕ - ΟΥΖΕΡΙ - ΕΚΛΕΚΤΟΙ ΜΕΖΕΔΕΣ

«Τα φιλαράκια»

ΓΙΩΤΗΣ ΓΙΩΡΓΟΣ

Στρατ. Μακρυγιάννη 8, Μοσχάτο

Τηλ.: 210 94.30.184
Κιν.: 6972 130721